

Redacțiunea, Administrațiunea
și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Brevet de invenție nu se primește.
Manuscrisurile nu se restituie.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul
Inului Nr. 30.
Inerente mai primosă în Viena
B. Moss, Haasenstein & Vogler (Otto
Moss), H. Schalek, Alois Herndl, M.
Dukas, A. Oppelk, J. Donneberg; în
Budapesta: A. V. Goldberger, Eck-
stein Bernat; în Frankfurt: G. J.
Dauke; în Hamburg: A. Steiner.
Prețurile inserțiilor: o serie
parmond pe o coloană 6 cr. și
10 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Declame pe pagina a III-a o
seră 10 cr. v. a. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU IV.

„Gazeta” este în fă-care și.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagului
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a.
sau 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 183.

Brașov, Joi 20 August (1 Septevre)

1892.

Brașov, 19 August v.

Astăzi suntem în plăcuta poziție a publica scrierea, cu care studenții universitari români au debutat la congresul de pace din Berna, pledând pentru dreptatea cauzei noastre, a Românilor asuprași.

Autorii acestui eseu asupra cestiunii române, au avut în vedere dicala: „Ajunge o măciucă la un car de ole”. De aceea ei vorbesc scurt și cuprinzător, înfățișându, prin câteva probe principale, deplorabila stare politică, fără sémén în viața popórelor lumii civilizate, în care se află poporul român din Transilvania și Ungaria

Ideile, ce le-amă desfășurat în revista noastră de ieri, le întelnim și în acésta scriere. Ori este poporul român din regatul ungar o naționalitate, ori nu, — dicu studenții universitari — decă este, atunci ceea ce selucréză în contra ei de 25 de ani, „cu o tenacitate demnă de o cauză mai bună” e despotismul cel mai condamnabil, ce l'a eseriat vreodată un popor în contra altuia, este politica cea mai nebună, brutală și nedreptă, ce a urmărit'o v'odată un stat.

Nu li-a fost greu studenților universitari din România, de a aduce probe pentru afirmările lor, căci una singură, pe care ei o numesc, cu drept cuvânt, cea mai brutală, ajunge spre a caracteriza pe deplin situațiunea tristă a fraților lor de dincóce.

Era de ajuns a proba, că în regatul Ungariei, ca nicăiri în lume, majoritatea populațiunii nu ia de loc parte la guvernul țării, că aici parlamentul, ca și guvernul, este în totalitatea lui maghiar.

Celelalte probe, cari constituie numai urmarea logică din amintita stare de lucruri, și cari se pot resuma în cuvintele: sfortări nebune de maghiarizare și de nimicire a individualității elementului român, nu mai puteau decă să ilustreze mai pe larg nedreptatea și anomalia capitală, ce consistă în faptul nedisputabil, că majoritatea populațiunii din regatul ungar este cu totul eschisă din viața publică a statului.

„Independenți de legăturile inalterabile ale afecțiunii și ale profundei compătimiri, care ne unesc cu frații noștri din Ungaria, venim aici — dicu studenții universitari — pentru că iubim pacea și pentru a propaga pacea. Simțim, că politica actuală a Maghiarilor este un pericol permanent pentru pacea din ținuturile mai puțin pacifice ale Europei. Totă demnitatea noastră națională, totu ce ne poté face să stimăm și să ne iubim viața, ne dice, să nu ne îndoim, că din acésta politică nebună nu poté rezulta decătu ura și lupta între două națiuni, pe cari de sigur, că nu le-ar divisa nimic, decă

apetitul uneia din ele n'ar fi nesăturat.

„Vă dicem d'ér,” esclamă în fine junimea universitară a României libere adresându-se către congres: „este în regatul Ungariei o situațiune atât de intolerabilă, încatu amenință de a zădărnici totu ce ați făcut, faceți și veți face.”

Eatā în puține cuvinte cuprinsul pledoarei studenților români liberi în favoarea cauzei noastre. Ea este demnă și înainte de toate răzimată pe adevărul neresturnabil, că cea mai mare nedreptate i se face unui popor brav și leal, care ca naționalitate de sine stătătoare, cu limbă, tradițiune, cultură și sentimente naționale, este chemat să devină un factor în civilizațiunea generală europeană.

Limbajul, ce l'au purtat d'ér delegații români înaintea congresului de pace este puternic prin însăși dreptatea și legitimitatea cauzei, ce au reprezentat'o și nu fără motiv se aprind adversarii noștri de mânie, pentru că și la Berna s'a ventilat cestiunea română. Espectările ironice ale foilor maghiare, sunt mai elocvente chiar decătu fanaticele atacuri, ce le au precedat în zilele dela Turda, Șimleu și Arad.

Junimea universitară a României libere a rostit glasul timpului și a binemeritat de nemul românesc și de libertatea popórelor din Europa orientală.

Cestiunea Românilor

din
Regatul ungar

presentată
Congresului de pace și de arbitragiu
dela

BERNA

prin
Studenții Universitari Români

22 August 1892.

(Bern, Imprimeria Gerhard Rösch & Schatzmann 1892, 8° 15 pag.)

Aseră am primit Memoriul, ce l'a prezentat delegațiunea studenților universitari români Congresului dela Berna, și despre care am vorbit în numeroși trecut. El a fost tipărit la Berna în limba franceză sub titlul de mai sus. Il lăsăm să urmeze aici în traducere română, din cuvânt în cuvânt:

Cestiunea Românilor din regatul ungar.

Congresul păcii este chiar opera păcii adese-ori este considerat ca o utopie, pentru că, în genere, nu ne dăm bine sémă de spiritul acestei opere. A cere pur și simplu pacea, în starea actuală a Europei, ar fi fără îndoie o utopie; și ore adevărații amici ai păcii pus'au în Congresele precedente anumite principii a căror adopțiune însăși ar poté să transformeze în realitate ceea ce nu e ađi decătu o nobilă dorință?

Intre aceste principii cel mai important și în același timp cel mai nediscutabil este acela al naționalității, va să dică, principiul după care omii, cari sunt legați prin comunitate de origine, de limbă, de teritor și de ideal

au dreptul la o existență autonomă și națională.

Acest principiu just pretutindeni fu urmat prin intuițiune în toate timpurile și a devenit o necesitate de când s'a introdus regimul liberal. Guvernul modern este acela al opiniei publice, și este clar, că el nu poté avé opiniune publică, decătu între omii cari citesc aceleași diare, ascultă aceiași oratori, scot cunoscințele lor din aceiași literatură și și ușurează durerile vieții prin cultul aceluiași ideal, ideal, care are rădăcini în trecutul istoric și și are viitorul în nemuritoare speranță omenescă.

Așa, ca corolariu, este evident, că decă opera păcii pretinde cu insistență, ca cadrul de state politice actuale, chiar și decă violăz principiul naționalității, să nu fiă turburat, nu este mai puțin adevărat, că pacea obținută cu prețul acesta ar fi o hipocrișă și o rușine, decă în același timp statele politice cu mai multe naționalități n'ar garanta fă-cărei din aceste naționalități o viață completă și demnă. Interesul culturii și al progresului general întăresce acésta necesitate. Limba este singurul instrument, prin care creierul și ougetarea omenescă se lămuresc și se face mai putinte și când în mod arbitrar i se ia unui om sau unei categorii de omni posibilitatea de a se înălța întrebunându limba, ca o divină uneltă, se suprimă suma forțelor sale nenumerate însă concentrice, cari constituie progresul rasei noastre și în consecință nobleța ei.

Adevărat, că după acest principiu, pentru toate popórele, cari au nenorocirea de a aparține unei mici naționalități, se impune datoria și necesitatea de a cultiva ougetarea lor nu numai în limba maternă, ci și într'ura din acele patru limbi omni, cari forméz prin neța, bogăția și istoria lor un terém comun al omenirii civilizate și a căroră cultivare, în loc de a împiedeca progresul limbei materne, il ajută și il face să înainteze. Aceste limbi totă lumea le cunosc: ele nu sunt impuse lumii civilizate nici prin întempliera conchistei, nici prin pergamentele pline de praf ale evului mediu.

Așa Congresul de pace, care s'a ținut la Roma anul trecut, a votat în înțelepciunea sa următoarea rezoluțiune:

„Congresul e de părere, că în statele compuse de diferite naționalități și pe câtă vreme aceste naționalități nu dispun de ele înséle, guvernele vor stărui să se asigure pacea interioră și esterioră, decă la esemplul Elveției ele vor respecta caracterul etnografic și dezvoltarea acelor naționalități după legea libertății și a justiției.”

D'ér, venim a supune Congresului păcii un casu tipic, care se petrece în centrul Europei și care în mod odios contrar votului emis de Congres la Roma amenință, séu cel puțin face imposibilă continuitatea păcii în acésta parte a continentului nostru, care în toate timpurile a fost considerat, ca aflându-se în echilibru nestabil.

În partea răsăritenă a imperiului habsburgic, în urma concursului unor împrejurări istorice, cari ar fi inutil de a le enumera, națiunea maghiară, cea

din urmă venită în Europa și nu cea mai puțin presumptuosă, se găsește a fi elementul dominant. Nu superioritatea originei, séu superioritatea culturii este, care i-a asemnat acestu loc; este faptul pur și simplu, faptul brutal al evenimentului implinit. În acestu regat rassa dominantă se găsește în minoritate infimă; ea la 17 milioane locuitori nu se vin de câtă 6½ milioane Maghiari, țera se buoură, așa dicend, de unu regim parlamentar, alegerile se succed și cu toate acestea în acésta țera constituțională și parlamentară, în care Maghiarii nu reprezintă decătu a treia parte a populațiunii, ei au totalitatea parlamentului, totalitatea guvernului și dreptul de a despoia pe celelalte naționalități în profitul exclusiv al națiunii maghiare.

Formulele — și noi le vom esamina îndată — n'au nimic a face aici, ci numai faptul brutal. Intre cei 417 membri ai parlamentului unguresc nu e nici unu deputat național și totuși naționalitatea slovacă, rutenă, sərbă și română sunt cu multă mai numérose, decătu elementul maghiar.

Din toate probele, ce le putem aduce acésta este cea mai brutală. Nici odată în nici unu timp și în nici o țera majoritatea n'a consimțit de bună voiă de a fi guvernată de către o minoritate; chiar și minoritățile naționaliste din statele aprópe omogene au nisuit în totdeuna a face să fiă reprezentate în parlament. Așa Alsațienii, Danesii și Polonesii în Germania. Regatul Ungariei este singurul pe pământ, unde, după cum dicu Maghiarii, majoritatea naționalistă nu vré să ia parte la guvern.

Și acésta nu e tot! În alegerile municipale și provinciale același fapt se reproduce. Sunt comune, unde nu se află de câtă câte unu singur alegător maghiar față cu 200—300 alegători români, și primarul (judele) este maghiar. Las' că, decă nu reusesc a ajunge la acéstu rezultat, comuna este lăsată ani întregi fără primar (a se vedé pentru detalii: „Memoriul junimei române dela universitățile austro-ungare”).

Maghiarii răspund, că decă nema-ghiarii regatului, și în special Români, nu iau parte la viața politică, acésta provine din politica lor pasivă și nici de cum din legea regatului ungar, care ar fi cea mai echitabilă și liberală a Europei.

Să esaminăm acestu punct, el merită ostenelă.

Și înainte de toate întrebăm: sunt Români regatului ungar ori nu o naționalitate, va să dică o aglomerare de omni suficientă în număr, locuind unu teriteriu neîntrerupt, vorbind aceeași limbă, avend aceleași tradițiuni și putend deveni prin munca lor, cultura lor și sentimentul lor național unu factor în civilizațiunea generală?

Din toate aceste condițiuni, Ungurii nu discută nici una. Ei recunosc totu, chiar numărul de cel puțin 2½ milioane (în realitate sunt mai mult de 3 milioane), însă ei discută contiguitatea teritorială, luând ca punct de pornire divisiunile administrative unguresc actuale și încercându-se să stabilească, că în aceste divisiuni Români abia forméză jumătate din populațiune.

Acastă manieră de a vedé, e fără îndoială falsă. Nu i vorba de a soi, decât indivisiunile actuale administrative unguresci, Românii forméză jumătate din populațiune, dér e vorba de a se soi, decât. luându numai teritoriul unde se află Românii (a se vede charta etnografică) ei nu se află acolo în majoritate covârșitoare. Dér decât judecămă astfel, chiar după statistica maghiară, Românii forméză un teritoriu neîntrerupt locuit de mai bine de 2 $\frac{1}{2}$ milioane Români și care nu cuprinde decât mai puțin de 1 milion de streini, Maghiari și Germani la olaltă Chiar și în actuala divisiune administrativă, Românii forméză majoritatea absolută în 12 comitate și majoritatea relativă în patru altele.

E dér nediscutabilă, că Românii Ungariei forméză ceea ce numim o naționalitate, pacinică, liniștită și leală pentru corónă.

Acastă naționalitate, pe care am vădit-o în faptă despoiată de totă acțiunea politică în regatul Ungariei, e tratată în mod bătătoriu la ochi de către Maghiari, ca material potrivit pentru a fabrica Maghiari. Deocă această teorie, este séu nu o teorie, nu împörtă! De 25 de ani ea este aplicată cu o tenacitate démnă de o cauză mai bună. Odinóră se ascundea intențiunea, astăzi lucrul e clar, 'lă mărturisesc, 'lă proclamă: trebuie sé se maghiarizeze tóte.

O astfel de pretensiune e nu numai injustă, ci și nerealisabilă. A cere dela Români sé devină Germani, Francesi, Englesi séu Italiani, ar fi o nedreptate, însă cel puțin ei ar avé echivalentul, de a se contopi într'o națiune, care are un trecut, o cultură și un viitor atât de superioră aceluia ce 'l'ar puté procura propria loră naționalitate, încât ar puté sé fi aici tentațiune pentru sufletele slabe. Inse a deveni Maghiar, când estí Român, a uita o limbă latină, pentru a învăța una asiatică, a părăsi naționalitatea cea mai numérosă din sud-ost spre a intra într'una mai mică, a vagabunda dela o cultură primitivă la alta totă așa de primitivă, a șterge, cu o lovitură, un trecut de veacuri pentru un viitor foarte problematic, a tăgădui pe Traian, pentru a-și alege ca idol pe Atila: în acest proiect este atăta nebuniă, legată de atăta naivitate, încât nu trebuie sé fi un profund om de stat, pentru a înțelege, că acesta este imposibil.

Și cu tóte acestea acesta este scopul mănat înainté, și în tot casul scopul urmărit cu încăpăținare de politica maghiară! Spre a ajunge acest scop: Maghiarii au două soiuri de mijloc. Mijlocele legale și mijlocele de faptă, aceste din urmă neasemănate mai eficace.

(Va urma).

Congresul păcii dela Berna.

Étă o dare de sémă privitoare la discuțiunea câtorva motiuni puse la ordinea zilei a Congresului de pace dela Berna. Relativ la organizarea permanentă a arbitragiului, d-lă profesor *Mariani*, dela Roma, propuse organizarea unei petițiuni universale și rosti următoarele:

„Cestiunea este coptă acum, dise densul; nimeni nu are dreptul de a o trata de utopiă, deore-ce dela 1816 s'au făcut șese-deci și două de arbitragiuri ale căroră rezultate au fost necontestate. Trebuie sé ne adresămă parlamentelor din tóte țările.“

D. *Moneta*, directorul diarului „*Secolo*“, susține propunerea. Tótă lumea, dise densul, este de acord asupra arbitragiului, afară de surd și câțiva diaristi. Popórele urésc războiul; ele nu l'au voită nici în 1871. Sé imităm pe șefii socialiști, cari mergă către popor.“

Propunerea *Mariani* este adoptată în unanimitate de Congres.

D. *Rokowski*, polonesu, vorbește pe lung despre nedreptățile suferite de patria sa. Oratorul vorbește mai mult de dece minute, timp acordat fiă-cărui membru al comitetului:

Cu tóte protestările (!?) elă continuă dicénd, că Polonia va urma și de acum înainte a se folosi de tóte mijlocele recunoscute de către dreptul ginților aceloră popóre, cari se găsesc în stare de legitimă apărare.

Atunci președintele îl intrerupe: „Ai făgăduit, că nu vei vorbi decât de dece minute; ai lipsit cu totul parolei date.“

În fața neputinței de a continua d-lă *Rokowski*, termină dicénd, că Polonesii urésc războiul.

D. *Frederic Passy* — delegat francez care este, în același timp, unul din fruntașii francmasoniei franceze se scólă apoi și dice:

„Precedentul orator (d-lă *Rokowski*) introduce cestiuni capabile de a deride Congresul; Adunarea ar perde din autoritatea sa, decât ar éși din rolul séu, care este de a prepara arbitragiul, ér nu de-a reface carta Europei pentru a repara nedreptățile trecute. Trebuie ca spiritele sé fi pregătite la ideia arbitragiului internațional: acesta este singurul mijloc de a aduce frăția între popóre. Sé rămănemă dér în rolul nostru, sé recunoscăm, că decât inteligența noastră (???) nu póte da dreptate d-lui *Rokowski*, inimele noastre nu îi dau nedreptate. Voința și conștiința popórelor constituiesc naționalitățile. Sé nu uităm nici-odată, că sunt omeni — în sinul congresului chiar — cari doresc sé mențină divisiunea și vrămășia acolo unde trebuie sé domnescă numai uniunea și pacea.“

Congresul a votat în unanimitate următoarea propunere a d-lui *Marcoartu*: „Isturile și strimtorile umblate de către comerț, trebuie sé fi libere și neutralizate loră garantată de către tóte puterile maritime.“

SCRIILE ZILEI.

— 19 (31) August

„Protestul tinerimei române din patriă.“ În ediția de sér a lui „*Nemzet*“ dela 29 August cetimă următoarele: „Primim dela o persoană de vedă și de origine română, rândurile acestea: Replica tipărită în diferite limbi și răspândită în Europa, care este dată în numele tinerimii academice române, ca răspuns la contra-memoriul tinerimei maghiare, s'a pregătit în oficina Ligei culturale române din Bucuresci. Materialul l'a subministrat *Popoviciu* dela universitatea din Graz. Tinerimea universitară română din patriă n'a vădit înainté acea replică, n'a desbătut-o și n'a avută nici o cunoștință despre cuprinsul ei. Jocul acesta hidos cu numele tinerimei universitare române a născută disgust, și după cum suntem informați, va apăre un protest din partea tinerilor universitari români din Clușiu, care va constata acest fapt. Protestul va fi tradus în limbile germană și franceză, va fi trimis tuturoră aceloră cercuri, diare și societăți, pe unde a ajuns Replica română. Protestul în limba maghiară se va împărți încă săptămăna aceasta.“ — Suntem curioși sé vedem, ce bazăonă o mai fi și acesta. Credemă însă, că oficina din care a éșit această scire „sensatională“ nu póte sé fi decât unghurésă ori renegată, prin urmare lipsită de ori ce valóre pentru omieni cu mintea și inima la loc.

—x—

Spaima Ungurilor. Replica junimei noastre academice a ajuns sé fi spaima Ungurilor. Cel puțin așa s'ar păré dintr'o notiță, ce-o primesc din Sibiu „*Egyetértés*“ dela 29 August. Étă ce i-se scie foii kossuthiste: „Erí s'ra nise Valahí au predat la gara de-aiol șese lădi la adrese deosebite și la nume de-

sebite. Conducătorul dela căile ferate din Clușiu, *Langer Bódog*, din întemplare era de față. Fiindu-i lucru suspect, a confiscat numai decât lădi și le-a predat autorităților politice. Date positive nu sunt cu privire la cuprinsul lădilor. Se crede însă, că în lădi se află esemplare de ale Replicei studenților români din Ungaria.“ — E evidentă déră, că Replica junimei noastre academice a însoțit atăta spaimă Ungurilor, încât ei o védă pretutinden, chiar și prin lădi predate la gări. Semnă bună. Ungurii încep și ei sé se témă de dreptate și adevăr.

—x—

Spionagiile nu mai încetéză. Din Hațeg, ni-se comunică, că d-lă profesor *Pitiș* dela Bucuresci, făcându șilele acestea o excursiune științifică prin părțile Hațegului, în ziua de Sântă-Măria, 27 August n. o., a fost surprins de căpitanul de poliție din Hațeg, însoțit de doi gendarmi, cari îi făcără perchișiță domiciliară. Étă cum pregătesc organele guvernului opiniunea publică maghiară pentru înțelegerea cu Românii. Avisu d lui Gál!

—x—

Accidentul dela Sinaia. Cetim în „*Bucuresci*“: Sâmbătă în ziua de Sântă Măria, fiind hramul mănăstirea Sinaia, s'a oficiat un serviciu divin la órele 9 dimineța, la care a asistat și M. S. Regele, împreună cu A. S. R. principele *Ferdinand*. Lume multă luase loc pe balustrada mănăstirii, care fiind defectuosă construită se surpă, și mai bine de 50 persoane au căcut sub dărâmătur. Publicul s'a grăbit imediat a scóte de sub grinzi și scânduri victimele, cari tóte aveau câte două trei rani mai multă séu mai puțin grave. Cel mai grav rănit a fost d. căpitan *Obedenaru*, care fiind cuprins și de o puternică emoțiune, și a pierdut conștiința pentru câteva minute și n'a putut sé scóte nici o vorba. Toți doctorii din oraș, în frunte cu D. Dr. *Severeanu*, au alergat la locul sinistrului și au dat primele ajutoare celor răniți, printre cari s'au aflat mai mulți copii de câte 5—10 ani. Răniții au fost pe urmă transportați la locuințele lor. S'a deschis imediat o anchetă asupra acestui accident sfășietor și s'a constatat, că balustrada mănăstirii a fost foarte slabă și amenințată în fia-care și cu surparea.

—x—

Femeile în România. În România sunt până acum următoarele femei doctore în drept, în medicină și licențiate: d-nele *Anna Conta*, *Cutzarida Crătescu* și d-ra *Walch* (doctore în medicină); d-ra *Sarmisegetuza Bulcescu* (doctore în drept); d-rele *Elena Sevastos* și *Constanța Bursan* (licențiate în litere și filosofă); d-na *N. Saveanu Constantinescu* (licent. în litere și filosofă) etc. etc. În curéndu vom avé pe d-ra *Cornelia Chernbach*, sora cunoscutului poet *Gh. din Moldova*, ca doctoră în medicină. Printre literate și publiciste în primul rând vine *Carmina Sylva*, urméză apoi d-rele *Elena Văcărescu* (premiată Academiei din Paris), *Economu*, *Elisa Mustea*, *Eleonora Nouru*, *Elena Sevastos* (premiată Academiei române), *Anna Ciupagea*, *Alma Dunca-Sohiau*, *Elena Proca*, — vină apoi d-nele: *Sofia Nădejde*, *Maria C. A. Roseti*, *Maitilda Cugler-Poni*, *Fălcioianu (Kiajua)*, *Lucreția Suci-Rudow*, *Smaranda Gârbea Andronescu* (Smara), *Maria Chițu*, *Cornelia Emiliană*, *Elena Voronca*, *Elisabeta Ionescu*, etc. etc.

—x—

În noul internat de fetițe din Blășiu, fundat de regretatul *Metropolit Vanoea*, au fost primite 51 fetițe. Numărul concurentelor a fost 55.

—x—

Accident pe linia ferată Zărnești-Brașov. Aflăm, că alaltaeri la améđi, după ce a plecat dela Zărnești trenul care vine la Brașov, din întemplare au scăpat dela gara din Zărnești trei va-

góné încărcate cu cărbuni și fiind calea înclinată, au alergat cu totu mai mare repeđiciune, așa încât la malul *Sohodolului*, aprópe de gara *Rășnov*, vagonel descopiate au ajuns trenul, care venia spre Brașov. Mașinistul, védând primejdia, s'a silit sé accelereze merusul trenului, dér nu a reușit. Din norocire, vagonul din urmă era aló poștei în care nu se afla nici o persoană, ércel de dinaintea lui asemenea nu era vagon de persoane. Cu tóte acestea, fiind repeđiciunea grozavă, vagonel descopiate s'au lovit cu atăta putere de tren, încât vagonul poștei a fost ridicat în slavă, ér celelalte două vagonel premergeau le-a distrus și trenul întreg deraliandă, a stat pe loc. În vagonul aló treilea din urmă se aflau câteva persoane, dintre cari cinc au fost greu rănite. Au trebuit sé mergă vagonel dela tramvai, ca sé aducă pe pasageri la Brașov. A fost o întemplare foarte norocoasă, că ciocnirea s'a întâmplat tocmai dincolo, ér nu dincoace de pod, unde scăderea este mare, așa că vagonel descopiate s'ar fi urcat tóte trei peste tren. Cel mai mare noroc l'a avut poștașul, care cu câteva minute înainte, auzénd pe nise lăutari dinainté cântănd, s'a dus sé vadă cei pe acolo și astfel a scăpat de peira sigură.

—x—

Cal furat. În zilele trecute o societate românească din Brașov, a făcut o excursiune pe muntele *Postovaru*. Bagagiul era încărcat pe un cal bun, dat în supraveghierea unui servitor. Acesta legând calul de un brad, intră în casa de pe *Postovaru*. Dér când după un șert de oră se întorse, calul dispăruse. Probabil, că calul a fost furat. Avisu pentru aceia, cari vor mai face excursiuni pe *Postovaru*.

—x—

Membrii direcțiunii institutului de credit și economii „*Bistrițana*“ au publicat și din a loră parte anunțuri funebrale, în cari aducă la cunoștință pierderea din viață a neobositului loră director esecutiv și tot-odată întemeitorul valoros al institutului „*Bistrițana*“, *Gavrila Manu*.

—x—

Din Paris ne aducă diarele franceze scirea, că d-lă *Dr. Ionescu*, — fratele ministrului instrucțiunii publice și cultelor din România — actuală prosector la facultatea de medicină din Paris, a fost însărcinat, de către guvernul francez, cu o misiune științifică în Germania și Austro-Ungaria spre a studia învățământul anatomic în principalele institute ale acestor țări. D-lă *Dr. Ionescu* — care este unul din cei mai străluciti tineri medici din Francia și care s'a semnalat deja lumeni medicale prin însemnate scrieri — posedă naturalizațiunea franceză.

—x—

Doi învățăcei români poté afla imediat aplicația la tipografia „*A. Mureșianu*“ în Brașov. Pentru informațiunile a se adresa la administrația memoatei tipografii.

—x—

Nouă cancelari de avocat în Lugos. D-lă *Dr. Liviu Marcu* și a deschis cancelaria sa advocațională în Lugos, strada Făgetului (casa d-nei *Tóthvárady*).

—x—

Măncat de un urs. Se scie din Lyon, cu data de 24 August: Erí la parcul *Tête-d'or*, mai mulți tineri se jucau în jurul cușcelor cu urși; după ce li-s'a distribuit proviziunile de pâne, ei au început sé le arunce pietri. La un moment dat, *Henri Peron*, în vârstă de 15 ani, escaladă bareta coliviei de urși din Siria pentru a aduce fărmiturile de pâne aruncate de lume și rămase afară din colivia, și apoi le dete unui urs mare numit *Michat*. Animalul, trecédu-și laba printre gratii,

apucă pe ténérul Perron, îl atrase la densul, îi rupse piciorul printr'o lovitură de dinți și începă să mănânce membrul până la soldul cu oșe cu tot. Decă dimensiunile corpului nu l'ar fi reținut afară din gratii, Perron ar fi fost mântuit de viu. Perron leșinase. Doi trecători îl smulseră din ghiara animalului îngrozitor. La hotelul Dieu, unde el a fost condus, un chirurg a tăiat bucoțele de carne și a regulat amputarea făcută de ursu. Se speră, joă nenorocitul copil va fi scăpat. Ună detaliu oribilă: îndată ce i se luă ursului copilul, el luă piciorul rămas în ghiară și-l mănca. Ursul Michat, în vârstă de cece ani, a fost dat paroului de d. Chautre, directorul museului. E hrănit numai cu pâne.

Un mijloc probată de lecuire. Persone, care suferă de rea mistuire, de lipsă de apetiție, de greutate și frământări la stomach și epire neregulată, își vor redobândi sănătatea în scurtă timp prin întrebuintarea *Prasurilor Scăldate* veritabile ale lui *Moll*. Prețul unei cutii 1 fl. Se trimite în toate țările cu rambursă postală prin farmacistul *A. Moll* c. și r. furnisori alți Curții imper. *Vienna*, *Tuchlauben* 9. În farmaciile din provincii se se ceară expres preparatul lui *A. Moll*, provădit cu marca și iscălitura sa.

Serbările Ligei culturale la Brăila.

Secțiunea Ligei culturale din Brăila, numără, după secțiunea centrală, cei mai mulți membri. Studenții universitari brăileni, în zilele trecute, constituindu-se în comitet, hotărâsă de a face Ligei un drapel, care de altfel lipsese tuturor secțiunilor din țară. „Românul“, după care reproducem acestea, dăce că cu ocaziunea acăsta se formăză și un comitet de dōmne și altul de cetățeni, care se arangieze în grădina publică, pentru zilele de 15 și 16 August. Spre scopul acesta sosese în dimineața acestei zile și un număr de studenți din București, cari la ora 5 și 12 min. sunt întâmpinați pe peronul gării de cei din Brăila împreună cu comitetul cetățenilor. Studentul brăilén Gr. Petrescu, binevențază pe colegii săi răspundându-i diatre ospetii studentul C. Rădulescu. Apoi d. institutor I. Gheorgiu vorbește în numele comitetului cetățenilor. De aci cu muzica în frunte pornesc cu toții în spre oraș, perourgându calea Victoriei până în piața Speranței, calea Griviței până la piața Poporului și calea regală până în piața sf. Mihail, unde se oprașă.

Pe la orele 8 și jum. mergă mai departe cu muzica în frunte, trecându prin strada Galați, strada Golesei și strada Zădărilor, și se oprăscă la d. student Gr. Petrescu, președinte de inițiativă al studenților brăileni. Aci mama acestuia, d-na Ecaterina Petrescu, alășă președintă a comitetului de dōmne, cu câteva cuvinte pline de foc, cari denotau pe adevărata femeie și mamă română pētrunsă de marile momente ale epocii în care trăim, predă studenților drapelul, toamei precum odinică femeie și mama spartană, preda fiilor săi sabia cu care se se lupte în rășboiu. D-nei Petrescu îi răspunde studentul C. Ionescu. După aceea sosescă aci societățile „Carpați“, „Furnica“ și „Vulturul“, pe cari le primesc cu câteva cuvinte studentul Sava Christescu. La ora 10 și jum. toate societățile cu drapelele lor, avându în capăt noul drapel, mergă la biserica catedrală Sf. Mihail, unde se ține un Te-Deum pentru sfințirea drapelului. După terminarea serviciului divin, d. Gr. Petrescu, ținându un discurs înflăcărat și plin de înspirația celui mai sfânt patriotizm, predă drapelul membrilor Ligei aflători de față. Mai vorbeșă aci d. Titu Guzanu, secretarul Ligei, și studentul C. Ionescu. La predarea drapelului, muzica întonăză imnul național.

După acăsta, cu toții încunjurându piața Sf. Mihail, pornesc pe Calea Regală, Bulevardul Cuza, unde se oprașă în fața Liceului real, înaintea căruia, studentul C. Rădulescu ține un discurs; pornesc pe strada Galați, unde oprindu-se înaintea secretarului „Ligei culturale“ vorbeșă preotul M. Guzanu și studentul în medicină Toma Basilescu; mergă mai departe pe strada Bolintinenă și intră în grădina publică unde avea să se procedă la baterea tradițională a țințelor pe drapel de cătră toți membrii Ligei.

Aci vorbeșă: d-lu farmacistu Jaja, președintele societății „Carpați“, d-lu institutor D. Petrovič, d. I. Polioronič, țăaristă din București și studentul George Pavelescu.

De aci se despărță cu toții, țăr studenții mergă la restaurantul „Anglais“, unde 'i aștepta un copios prând. După terminarea acestuia și ridicarea mai multor toasturi, se întorcă în grădina publică, unde se deschid serbările populare. Grădina era frumos aranjată. muzica în permanență, distracții la tot pasul, țăr în centru se înalță un mare pavilion, în care era aședată o tombolă cătră se pōte de bogat arangiată.

Petreerile populare, cari se continuă și a doua zi, și în timpul cărora amabilele și gentile domnișore brăilene se întreceau a surprinde pe vizitatori cu buchete de flori, bombōne, prajituri etc. au decursă în modul cel mai vesel, sēra fiindă iluminată bengală și foată de artificii.

În sēra de 16 August, petreerile se termină cu licitarea obiectelor rămase la tombolă. Serbările au avut un mare succes, venitul net fiind de mai multe mii de franci.

Din Serbia.

Despre motivele *dimisionării cabinetului Pasici* publică țăarul rusesc „*Novoje Vremia*“ următorul raport: „Guvernul află, că ex-regele Milan a venit în secret la Belgrad și la gara de acolo a conversat cu generalul Bogicevici, actualul ministru de rășboiu. Ministrul de interne și ministrul de rășboiu din cabinetul Pasici cerură dela Ristici suspendarea comisariatului gării dela Belgrad și oerocetare disciplinară în contra generalului Bogicevici. Ristici respinse acăstă cerere, ambii ministri demisionară și consiliul de ministri decise, că din acăstă incident să facă cestiune de cabinet, cerându tot-deodată și convocarea scupștinei. Ristici refușă aceste. Tōte străduințele sale de a încheia un compromis, adecă de a suplini prin liberali cele două posturi vacante de ministri, făcându astfel un cabinet radical-liberal, au rămas zadarnice.

La invitarea telegrafică a lui Pasici se adună reprezentanții principali ai partidei radicale în Belgrad și aici deciseră să declare rășboiu lui Ristici, să se presinte dimisiunea întregului cabinet și să se aștepte dela nouele alegeri pentru scupștină, decisiunea. Radicalii, cari de un timp încōce au bănuit pe Ristici, că are simpatii pentru Milan, așteptă cu siguranță, că nouele alegeri le vor aduce biruința și condamnarea definitivă a regenței. În numirea generalului Bogicevici, care stă în legătură de rudenie cu Ristici și cu Milan, ca ministru de rășboiu și în tratarea secretă a acestuia la gara din Belgrad cu Milan, vedă radicalii numai o întârire a bănuielei în contra lui Ristici, pe care 'lă țină capabil, ca cu ajutorul armatei să facă chiar o lovitură de stat. În ori-ce casă ne putem aștepta în curându la surprinderi în Belgrad.

Raportul general

al comitetului Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român despre activitatea sa în decursul anului 1892.

(Urmare.)

b) Cu provocare la concludul Onoratei adunări generale din anul trecut

(ședința II Nr. prot. 20 lit. f.) și în next cu raportul nostru pro 1890, ne luăm voia a notifica Onoratei adunări, că din cauză, că unii dintre censorii externi, nici până la datul de față nu au subțernut raportul despre cenzurarea e feptuită cu tōte sollicitările, ce li s'au făcut, prin urmare din cauză neatârnatōre de comitet, acestuia nici până la datul acestui raport nu i-a fost posibil să se pronunțe cu privire la premiarea diferitelor lucrări, cari au intrat în urma concursului literar dto 29 Decemvre 1890 sub Nr. 292. Onorata adunare generală va binevoi a înuvenița, ca comitetul să pōtă speșă cu și pentru lucrările, ce i-s'au prezentat și i-se vor mai presenta spre cenzurare și premiare și peste suma de 1000 fl. ce se prelinență în acăst scop pe anul viitor, și acăsta în vederea, că din acăstă preliminar pro 1890 și 1891 nu s'a spesat nimic, rezultându astfel o crutare la budgetul de 2000 fl. și în vederea, că din acăstă preliminar suntă a se acoperi afară de premii, și speșele cu tipărirea documentelor publicate sub auspiciile Asociației Transilvane de d-lu I. cav. de Pușoiariu, din cari a eșit tomul I și s'a distribuit în înțelesul hotărârii comitetului.

3) Totă la acăstă titlu se cuvine să Vă raportăm despre o cestiune de importanță pentru Asociația transilvană:

Dōmna Ana ved. Dr. Ioan Moga, a transpus comitetului, în conformitate cu dispozițiunile ulterioare ale neuitatului ei soț, hărții de preț în valōre de 1000 fl., cari să fā administrate ca o fundațiune specială cu numirea „fundațiunea Dr. Ioan Moga și soția sa Ana, născută Bologa“ și cu menirea de a servi pentru cultura femeii române din Ardelu. Din produsul fundațiunii vor fi a se crea și distribui, conform doriței fondatorilor, stipendii pentru fete de naționalitate română din Ardelu, fără distincere de confesiuni, cari frecuentăză vr'o școlă de fete cu caracter național românesc, respective confesional românesc, în prima linie școlă civilă de fete cu internat a Asociației și școlă elementară a „Reuniunii femeilor române din Sibiu“. Comitetul a și luat în administrare fundațiunea arătată și a dispus prăgătirea actului fundațional recerut.

4) În fine Vă încunoscim și despre faptul, că fericitul Ladislau Vajda, fost secretar ministerial în pensiune, a lăsat în testamentul său Asociației Transilvane în favorul fondului școlii ei de fete, suma de 200 fl. cu dorița, că și dēnsul să fā socotit între membrii fondatori ai acestei reuniuni. D-lu Alexandru Bohățel, căpitan suprem în pensiune, a binevoit a lua asupra sarcina de a transpune comitetului atātă suma testată, cătră și o copie a testamentului, îndată ce se va fi limpedă rămasul.

(Va urma.)

Literele fundaționale ale fundațiunii „Vancea“-ne.

V. Bunul dela Sănmiclaus se donēză dela Fundațiune.

(Fine.)

§ 17. Tronii (invățaceii) dela măștră vor avē de a se legitima în tot anul asemenea la Preaveneratul Consistor archidieceșan cu atestate căpătate dela măștrii lor, la cari învăță, că se pōrtă bine și sunt diligenți în învățarea măștrilor; afară de aceea se producă testimonii dela parohii române greco-catolice locale, dēșă vor fi atari în loc, ori nefind de acăstia, dela parohii catolice locale, că dēșii au frecuentat și școlile de repetițiune și au umblat la sânta Biserica și acolo și-au implinit tōte obligațiunile, ca creștini bun.

§ 18. De cumva prin vitregimea timpurilor, ori din alte cauze, ver de ce natură ar fi acele, când va institutele archidieceșane ar înceta a exista ca confesionale greco-catolice române, la atare casă subsidiile, ce sunt provēdate în §§ ii 1, 2 de mai sus, vor fi de a se folosi în părți egale spre celelalte școli specificate în aceste Litere fundaționale.

X. Preții participanți au de a celebra X. Liturgi.

§ 19. Făcōare participantă din acăstă fundațiune fiind preot sântit, în anul ce va participa, va fi dator în consociința sufletului său, a celebra o sântă Liturgiă pentru sufletul Fundatorului, (fiind încă acesta în viață s. Liturgiă

se va celebra „de după intențiunea lui“ adecă „ad intentionem eius“; ță după mōrtea dēnsului „pentru repausul sufletului aceluia“. Tot-dēuna va fi de a se celebra sânta Liturgiă în ziua proxima după ziua participării din subsidiile, ori subvențiunile fundaționale, dēcă nu va fi Duminecă ori sērbătōre.

XI. Perenmitatea Fundațiunii.

§ 20. În urmă voim și oftăm, ca acăstă Fundațiune să fā validă și viguroasă pentru tōte timpurile, și nimeni să nu cuteze a schimba, sēu a altera cele dispuse în Literile aceste Fundaționale; altcum care ar tenta așa ceva, să cađă sub anatēmă și să atragă asupra și mânia a Totputintelui Dumneșu Triunful.

§ 21. Și pentru aceea rugăm pe Preavenerații noștri Succesori Archiepiscopi și pe Veneratul Consistor archidieceșan, ca să binevoescă a lua sub scutul și grija sa deosebită acăstă Fundațiune, că să pōtă perena spre scopurile indicate conform intențiunii noastre.

XII. Protectorul Fundațiunii.

§ 22. Fundațiunea acăsta cu tōtă umilița se aședă sub protecțiunea Preaînaltă a Măștășii Sale, ca Patronă supremă al tuturor fundațiilor, și se conrede cu tōtă devoțiunea patroiniului putine al Preasāntei și Nepătatei Vergure Maria Mama lui Dumneșu, în a căreia sērbătōre („Intrarea în Biserica“) am fost consacrat de Episcop.

Spre a căru lucru mai mare întărire am dată aceste Litere Fundaționale întărite cu subscrierea noastră proprie și cu punerea sigilului nostru usual.

Blașiu, în curțile Castelului nostru mitropolitant la a treia Decemvre (ca ziua aniversară a Consacrării nostre de Episcop) anul Domnului una mie optă cente optă deci și doi al Archiepiscopului nostru anul XIII-lea.

Dr. Ioan Vancea, m. p.

Archiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș.

(L. S.)

Ca martori simultanei: Dr. Ioan Rață m. p. canonic m. și rector seminariului; Simeon Popu Mateiu m. p. protonotar și secretar mitrop., Dr. Alexandru Grama m. p., prefect și profesor seminariului.

TELEGRAMELE

„Gazetei Transilvaniei.“

(Serviciul biroului de cor. din Pesta)

Berlin, 31 August. În spitalele de aici s'au constatat până acum trei casuri de coleră.

În Hamburg au fost alaltăeri 447 casuri de coleră, dintre cari 173 decese. În suburbiul Barmbeck s'au ivit numeroșe casuri de coleră.

Și în provincia Schleswig a izbucnit colera.

Londra 31 August. Doi pasageri sosiți din Hamburg s'au îmbolnăvit de coleră.

Petersburg, 31 August. O notă circulară a ministrului rusesc de esterne arată, că actele apărute în țarul bulgar „Svoboda“ sunt categoric falsificate.

Belgrad, 31 August. Mișcarea în interiorul țerei este decisiv în defavorul regenței. O mulțime de localități au primit aceeași rezoluțiune ca cea din Belgrad a partidei radicale.

Paris, 31 August. În afacerea Morès-Mayer, marchisul Morès și secundanții au fost achitați.

DIVERSE.

Cătră lēfă primesc ministri englesi. Primul lord al tesaurului are pe anul 100.000 mări (5000 puncti sterling), lordul canală 200.000 mări, cancelarul visteriei 100.000 mări, ministrii de interne, esterne, colonii, rășboiu și pentru India câte 100.000 mări, primul lord al admiralității 90.000 mări, președintele oficiului comercial și păștorul de sigile, câte 40.000, ministrul postelor 50.000, ministrul lucrărilor publice 40.000, tot asemenea cancelarul ducelui Lancaster și directorul societății publice de binefacere.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena

Table with exchange rates for various currencies and goods, including gold, silver, and various bank notes.

Table with exchange rates for various currencies and goods, including gold, silver, and various bank notes.

Table with exchange rates for various currencies and goods, including gold, silver, and various bank notes.

Advertisement for Dr. Sterie N. Ciurcu, a medical cabinet in Vienna, IX Pelikangasse 10.

Prafurile-Seidlitz ale lui Moll

Veritabile numai, decă fiecare cutiă este provădută cu marca de apărare a lui A. Moll și cu subscrierea sa.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.

Veritabilu numai, decă fiecare sticlă este provădută cu marca de scutire și cu plumbul lui A. Moll.

Apă de gură-Salicyl a lui Moll.

La întrebuințarea dilnică, cu deosebire importantă pentru copii de orî-ce etate și adulți, asigură această apă de gură conservarea sănătoasă și mai departe a dinților.

Trimiterea principată prin Farmacistul A. Moll, c. și r. furnisorul alu curții imperiale Viena, Tuchlauben 9.

Avisu d-loru abonați!

Rugam pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numărul de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Mai 1892.

Large table with train schedules and fares for various routes including Budapest-Predeal, Buda-Pesta-Aradu-Telusa, and others.

Nota: Numerii încadrați cu linii gróse însemnăză órale de nópte.